

ÁFORM UM LAGASETNINGU

– sbr. samþykkt ríkisstjórnarinnar frá 24. febrúar 2023, 1.–4. gr.

Málsheiti og nr.	Frumvarp til breytinga á lögum um úrvinnslugjald nr. 162/2002 (umbúðir, uppfærslur viðauka)
Ráðuneyti /verkefnisstjóri	Umhverfis-, orku- og loftslagsráðuneytið / Trausti Ágúst Hermannsson
Innleiðing EES-gerðar?	☐ Já ☒ Nei
Dags.	12. ágúst 2025

A. Úrlausnarefni

1. Forsaga máls og tilefni.

Markmið laga um úrvinnslugjald nr. 162/2002 er að skapa skilyrði fyrir myndun hringrásarhagkerfis með vörur og þjónustu til að stuðla að sjálfbærri auðlindanýtingu, draga úr myndun úrgangs og auka endurvinnslu hans. Jafnframt að skapa hagræn skilyrði fyrir endurnotkun og endurvinnslu úrgangs og aðra endurnýtingu úrgangs með hliðsjón af umhverfislegum ávinningi, í þeim tilgangi að draga úr magni úrgangs sem fellur til og fer til endanlegrar förgunar og tryggja viðeigandi förgun spilliefna.

Til að stuðla að endurvinnslu og annarri endurnýtingu er úrvinnslugjald (oftast kr./kg) lagt á vörur sem falla undir lögin, hvort sem þær eru fluttar til landsins eða framleiddar hér á landi. Gjaldið er lagt á eftir því hvaða tollskrárnúmer vara fellur undir. Vörum er skipt í uppgjörsflokka sem eiga að vera fjárhagslega sjálfstæðir, þ.e. tekjur af úrvinnslugjaldi eiga að standa undir kostnaði við úrvinnslu, s.s. söfnun, flutninga og endurvinnslu, aðra endurnýtingu eða förgun. Stjórn Úrvinnslusjóðs leggur eftir því sem við á fram tillögur til umhverfis-, orku- og loftslagsráðherra um breytingar á fjárhæð úrvinnslugjalds í samræmi við áætlun um tekjur af úrvinnslugjaldi og kostnað við úrvinnslu hvers flokks, til að tryggja að tekjur og gjöld standist á. Í 8. gr. laga um úrvinnslugjald nr. 162/2002 er kveðið á um þá vöruflokka sem úrvinnslugjald er lagt á eins og nánar er kveðið á um í viðaukum við lögin. Mikilvægt er að gæta að því að viðaukarnir séu uppfærðir reglulega og í takt við breytingar á tollskrárnúmerum í tollskrá.

Síðastliðin þrjú ár hefur tollskránni verið breytt þrisvar sinnum með auglýsingum um breytingu á viðauka I við tollalög, nr. 85/2005, og því er nauðsynlegt að uppfæra viðauka við lög um úrvinnslugjald til samræmis.

Með lögum nr. 103/2021 sem tóku að fullu gildi þann 1. janúar 2023 og innleiddu tilskipanir Evrópuþingsins og ráðsins (ESB) 2018/850, (ESB) 2018/851, (ESB) 2018/852 og (ESB) 2019/904 voru fleiri tegundir umbúða felldar undir framlengda framleiðendaábyrgð en verið hafði fram að því og eru nú allar tegundir umbúða látnar sæta úrvinnslugjaldi. Í lögum um úrvinnslugjald er almenna reglan sú að framleiðendur og innflytjendur gefi upp þyngd og tegund umbúða utan um vörur sem fluttar eru inn en í þeim tilvikum þegar staðfestar upplýsingar um umbúðir fást ekki er þeim heimilt að gefa upp meginsöluumbúð viðkomandi vöru og greiða úrvinnslugjald í samræmi við reiknireglur sem koma fram í viðauka XVIII við lögin. Viðaukinn tók gildi þann 1. mars 2023 með lögum nr. 127/2022 um breytingu á lögum um úrvinnslugjald. Reynsla síðustu tveggja ára hefur dregið fram þörf á nauðsynlegum uppfærslum á viðaukanum til þess annars vegar að endurspegla betur meginsöluumbúðir tiltekinna vara og hins vegar til þess að ná betur utan um magn flutningsumbúða í þeim tilvikum þegar vara er ekki seld í söluumbúðum, heldur er seld í lausu. Mikilvægt er að

reiknilíkanið sæti reglulega endurskoðun og uppfærslu til að álagning úrvinnslugjalds sé sem réttust hverju sinni. 2. Hvert er úrlausnarefnið? Að uppfæra tiltekna viðauka við lög um úrvinnslugjald, nr. 162/2002, þannig að þeir taki mið af breytingum sem gerðar hafa verið á tollskrá og að uppfæra reiknilíkan viðauka XVIII svo að álagning úrvinnslugjalds á umbúðir sé sannarlega á vörur sem eiga að bera úrvinnslugjald á hverjum tíma og nái einnig til flutningsumbúða í þeim tilvikum þegar vörur eru ekki seldar í sérstökum söluumbúðum. 3. Að hvaða marki duga gildandi lög og reglur ekki til? Núgildandi viðaukar voru síðast uppfærðir með lögum nr. 101/2024.
B. Markmið
1. Stefna hins opinbera á viðkomandi málefnasviði/málaflokki. Að innleiða hringrásarhagkerfi á Íslandi og tryggja til þess hagræn skilyrði í gegnum virka framlengda framleiðendaábyrgð. 2. Markmið sem að er stefnt með lagasetningu í ljósi úrlausnarefnis og stefnu stjórnvalda. Að tryggja virkni úrvinnslugjalds sem hagræns hvata í hringrásarhagkerfi.
C. Leiðir
1. Ekkert aðhafst - hvaða afleiðingar hefði það? Viðaukarnir við lögini endurspeglu þá ekki þær breytingar sem hafa nýlega verið gerðar á tollskrá með auglýsingum og reiknilíkan laganna sem nær til umbúða sætir ekki nauðsynlegri uppfærslu til að tryggja sem réttasta álagningu úrvinnslugjalds með hliðsjón af kostnaði við úrvinnslu. 2. Önnur úrræði en lagasetning sem metin hafa verið. Engin önnur úrræði eru í boði þar sem úrvinnslugjald er skattur sem lagður er á með viðaukum við lög um úrvinnslugjald, nr. 162/2002. 3. Mögulegar leiðir við lagasetningu. Uppfærsla viðauka við lög um úrvinnslugjald, nr. 162/2002.
D. Hvaða leið er áformuð og hvers vegna?
1. Stutt lýsing á þeirri leið sem áformuð er og rökstuðningur fyrir henni. Áformað er að gera nauðsynlegar lagfæringar á lögum nr. 162/2002 um úrvinnslugjald. 2. Helstu fyrirhuguðu breytingar á gildandi lögum og reglum, hvort heldur bætt er við eða fellt brott. Breytingar á viðaukum, m.a. viðaukum V, XI, XI A, XIV, XVI og XVIII.
E. Samræmi við stjórnarskrá og þjóðarétt – aðrar grundvallarspurningar
1. Koma áformin inn á svið stjórnarskrár og þjóðréttarskuldbindinga? Gæta þarf að 40. og 77. gr. stjórnarskrár sem varða skattlagningu. 2. Varða áformin ákvæði EES-samningsins um ríkisaðstoð, tæknilegar reglur um vöru og fjarþjónustu eða frelsi til að veita þjónustu? Nei. 3. Er önnur grundvallarlöggjöf sem taka þarf tillit til? Nei.

F. Samráð
Hverjir eru helstu hagsmunaaðilar? Úrvinnslusjóður, Skatturinn og atvinnulífið, einkum framleiðendur og innflytjendur þeirra vara sem falla undir lög um úrvinnslugjald. Er skörun við stjórnarmálefni annarra ráðuneyta? Fjármála- og efnahagsráðuneytisins, þar sem álagning úrvinnslugjalds er í höndum Skattsins. Samráð sem þegar hefur farið fram. Ráðuneytið hefur haft samráð við Úrvinnslusjóð vegna áformanna. Sjóðurinn sjálfur er í reglulegu samtali við Skattinn vegna málefna úrvinnslugjalds. Sú vinna og samtal verður nýtt við gerð frumvarpsins. Fyrirhugað samráð. Gert er ráð fyrir að samráð verði haft við Skattinn, fjármála- og efnahagsráðuneytið, Samband íslenskra sveitarfélaga og hagsmunasamtök framleiðenda og innflytjenda, s.s. Samtök verslunar og þjónustu, Samtök iðnaðarins og Félag atvinnurekenda.
G. Mat á áhrifum þeirrar leiðar sem áformuð er
Niðurstaða frummats á áhrifum, sbr. fylgiskjal. Ekki er búist við að frumvarpið hafi nettó fjárhagsáhrif fyrir ríkissjóð þar sem framlengd framleiðendaábyrgð er útfærð hér á landi með álagningu úrvinnslugjalds, sbr. lög nr. 162/2002 um úrvinnslugjald, og Úrvinnslusjóður sér síðan um að nýta allar tekjur af gjaldinu til viðeigandi verkefna sem skilgreind eru í lögum. Fjárheimildir Úrvinnslusjóðs úr ríkissjóði taka að fullu mið af tekjum ríkissjóðs af úrvinnslugjaldi. Samfélagslegur ávinningur er hins vegar mikill þar sem lagasetningin miðar að því að tryggja skilvirkni álagningar úrvinnslugjaldsins með uppfærslu tollskránumera.
H. Næstu skref, innleiðing
Hefur verið gerð verkefnisáætlun fyrir frumvarpssmiðina? Nei en það verður gert. Hvernig verður staðið að innleiðingu löggjafar? Hvað má gera ráð fyrir að þeir sem verða fyrir áhrifum, opinberar stofnanir/hagsmunaaðilar/almennigur, þurfi langan tíma til undirbúnings/aðlögunar? Samvinna Skattsins og Úrvinnslusjóðs er forsenda þess að vel takist til og ráðuneytið er í reglulegum samskiptum við sjóðinn vegna málsins. Úrvinnslusjóður er jafnframt í samskiptum við Skattinn vegna þess. Gert er ráð fyrir að framleiðendur og innflytjendur hafi tvo mánuði frá gildistöku laganna til aðlögunar. Hvaða forsendur þurfa að vera fyrir hendi til að lagasetning beri árangur? Gott samstarf fyrrgreindra aðila og jafnframt þarf að tryggja að hugbúnaðarhús og tollmiðlarar verði tilbúnir. Málið hefur verið í undirbúningi hjá Úrvinnslusjóði seinustu mánuði og er enn unnið að endanlegri útgáfu þeirra breytinga sem þarf að gera. Tryggt verður að endanleg útfærsla verði kynnt fyrir öllum hlutaðeigandi svo þeir geti gert viðeigandi ráðstafanir. Mælikvarðar á árangur og útkomu. Virgni kerfisins, þ.e. að álagning á vöruflokka endurspegli og taki mið af þeim umbúðum sem eru fluttar inn til landsins eða framleiddar hér og koma til úrvinnslu þegar þær eru orðnar að úrgangi. Hefur verið hugað að því að afla gagna til að meta árangur þegar þar að kemur? Það er hluti af hefðbundinni starfsemi Úrvinnslusjóðs að hafa upplýsingar og yfirsýn yfir magn þeirra vöruflokka sem falla undir lög um úrvinnslugjald og um leið magn þess úrgangs sem fellur til og leiðir af þessum vörum.

I. Annað
J. Fylgiskjöl
1. Mat á áhrifum lagasetningar – Frummat, sbr. eyðublað. 2. Önnur fylgiskjöl eftir atvikum.